

הרב יהודה קופרמן זצ"ל במדבר סיני

חורף תשל"ד. כמה חודשים אחרי מלחמת יום הכיפורים. קבוצת הסדרניקים צעירים מתאמנת על הטנקים במחנה של חיל שריון במקום נידח באמצע מדבר סיני, ליד מיצרי הג'די. הם אמורים להחליף את המילואימניק ש'סוגרים' כבר כמה וכמה חודשי מילואים וכבר מזמן היו צריכים להשתחרר ('כיפורניקים' קראו להם אז), ולמלא את השורות - טנקים שנפגעו וחזרו משיפוץ חיכו לאנשי צוות, ובפעם הראשונה בתולדות צה"ל חיכו טנקים לצוותים ולא צוותים לטנקים (יותר קל לשפץ טנק פגוע מאשר להחזיר לשירות חייל פצוע, או ח"ו...). והמלחמה כידוע לא ממש נגמרה

עדיין, המשיכה מלחמת התשה, ואיש לא ידע מה יקרה ומתי יהיה הסוף. גם מצב הרוח הלאומי לא היה אז בשיאו...

עבדנו קשה, התאמנו יום ולילה כמעט בלי הפסקה. ביום שישי נגמרו האימונים שעתיים לפני שבת, וצריך היה עוד להחזיר את הטנקים לכשירות לפני שמתארגנים לשבת, אחרי שבוע שלם ללא רחצה... גמרנו את ההכנות במהירות והגענו בריצה לאוהל בית הכנסת כשהחמה מראש האילנות מזמן כבר נסתלקה (אם היו גדלים אילנות במדבר...), הספקנו להתפלל מנחה חטופה לפני השקיעה, ופתאום בעיניים חצי עצומות ראינו משהו מוזר: בפינת אוהל בית הכנסת האפלולי, על קצה הספסל, יושב יהודי סביב גיל הארבעים שכאילו הגיע מעולם אחר - חליפה, עניבה, כיפה שחורה גדולה, מגולח למשעי, עיניים מחייכות, מתפלל בכוונה גדולה - אך מספיק גם להאיר פנים לכל אחד מאתנו. הוא נראה כמו איש עסקים מכובד, או מרצה באוניברסיטה, ונראה היה שהגיע לכאן בטעות. רק החיוכים שהוא שלח לכל עבר

עוררו חשד שאולי הוא נמצא כאן בכוונת מכוון, ואם כן - מה באמת הוא עושה פה? קבלת שבת עוברת ביעף. חלק מהחבר'ה כבר נרדמים, ומניסיון - יהיה קשה להעיר אותם אפילו לקריאת שמע של ערבית... הם באמת עייפים, נאלצנו להסתפק ב-3-4 שעות שינה ביממה במשך כל השבוע הקשה הזה. החבר'ה רוצים 'להריץ' את התפילה, להגיע לאוהל חדר האוכל כמה שיותר מהר, ומיד לעוף לאוהלים ולישון. אבל לפני 'ברכו' קם אותו אדם, ובמבטא זה, אנגלוסקסי אבל לא אמריקאי, התנצל לפני הבחורים העייפים שהוא ידבר רק כמה דקות, והתחיל לדרוש על פרשת השבוע. הסתכלנו אחד על השני, והאמת שזה לא בדיוק מצא חן בעינינו; אבל הנימוס מחייב. מקסימום נרוויח עוד כמה דקות שינה עד תפילת ערבית...

אבל משהו קרה באוהל בית הכנסת: האיש התחיל לדבר, ופתאום כולם הזדקפו, חידדו אוזניים. דרשה כזו מזמן לא שמענו. איזה תוכן, איזה סגנון! כל האווירה השתנתה. האדם הזה יודע לדבר! הוא התחיל מרש"י אחד בפרשה, הקשה עליו קושיא עצומה מהרא"ם ('מזרח'), ניסה לתרץ על פי מדרש מסוים, הוציא ממנו מסקנה הלכתית, קפץ ממנה להסבר נקודה נוספת, וחזר לאותו רש"י - שהיה עכשיו מיושב מכל הכיוונים, והכל תוך 3-4 דקות, בסגנון חי, נושם, מרתק, משמח, ומעיר נרדמים - את זה אפשר היה לראות בעיניים (הבחורים הערים אפילו תקעו מרפקים באלו שנרדמו לידם כדי שלא יפסידו)... זה היה משהו! הוא גמר כשהוא משאיר טעם חזק של 'עוד'. החזן ניגש לערבית, והתפילה הזו כבר לא נראתה כמו תפילה של חיילים עייפים. אחרי התפילה ניגשנו לומר לו 'שבת שלום', והוא הציג את עצמו כ'יהודה קופרמן מירושלים', שנשלח לכאן כמרחצת מתנדב. פתאום נזכרתי: אחותי הגדולה ברוריה הרי לומדת אצלו, הוא הקים מכללה תורנית-אקדמאית לבנות בשכונת בית וגן בירושלים, משהו שהיה מאוד חסר בארץ, ושמעתי ממנה על השיעורים הנפלאים שלו, על הערכים שהוא מכניס בבנות, על ההכוונה שלו לבנות בית של תורה, על ההקפדה שלו לחיות בפועל לפי הכלל 'דרך ארץ קדמה לתורה'. איזו שבת מחכה לנו!

הגענו באיחור לאוהל חדר האוכל, והוא התיישב עמנו. גם כל מי שתכנן לסיים את הסעודה תוך דקות ולהיעלם באוהל שלו - פתח היטב את אוזניו כשהרב התחיל לשיר זמירות שבת בקולו העמוק והמאוד ערב, שירים ידועים - וגם מנגינות חדשות. הסעודה כבר נגמרה מזמן, רוב החיילים התפזרו, אבל ההסדרניקים נשארו למעין טיש חסידי, מלא בדברי תורה וסיפורים מהחיים. הוא גם דובב אותנו, ונראה היה לנו שהוא נהנה לא פחות מאיתנו... וכך למחרת - שיעור קצר לפני קריאת התורה, שיעור ארוך למי שהסכים לוותר על שעת שינה יקרה-מפז אחר הצהריים (והיו לא מעט כאלו), וסעודה שלישית חלומית, בחושך, עם ניגונים ושיחה ודברי תורה תוך כרסום

ביסקוויטים צבאיים קשים ומעט פיצוחים ופירות יבשים שהביא עמו, משהו מעין עולם הבא. רק המפקד שנכנס פתאום לאוהל בית הכנסת החשור והתפלל לראות את כולם בעולם אחר, כשהוא מודיע שעוד רבע שעה כולם על הטנקים לאימוני הלילה, החזיר אותנו למציאות...

בהמשך נפגשתי ברב יהודה קופרמן זצ"ל כשנכנסתי לסייע לידיד-נפשו ר' יונה עמנואל זצ"ל בעריכת 'המעין', ואחרי פטירתו של ר' יונה קיבלתי את ברכותיו החמות למינני לתפקיד העורך. וגם כאן היה משהו לא רגיל. אספר סודות מ'חדר העריכה': הרבה פעמים מאמר שהתקבל להדפסה זקוק לדעת העורך לקיצור פה ושינוי שם ומעט שיפור סגנון וכד'. בשביל זה הרי קיים עורך... מי שאינו מפרסם מאמרים בקביעות מקבל בדרך כלל את שינויי העורך ללא טענות ומענות, ואפילו מודה לו עליהם. אך יהודים שכתבו הרבה ופרסמו הרבה סומכים בדרך כלל על עצמם, ופעמים רבות אינם רואים בעין יפה את השינויים שעושה העורך במאמר שהם כתבו (אני כמובן שולח את המאמר הערוך לאישור סופי של הכותב, הרי שמו מתנוסס עליו). תלמיד חכם חשוב שליט"א אפילו גער בי פעם על כך שהעזתי לשנות משהו במה שהוא כתב, ואיים שהוא לא יפרסם לעולם ב'המעין' אם העורך יעיז לשנות אפילו אות אחת... אבל הרב קופרמן זצ"ל, ת"ח מופלג, ספרא רבה, שפרסם מאות מאמרים וספרים רבים, כאשר שלח מאמר ל'המעין' טרח תמיד להתקשר ולומר לי: "רבינו יואל" (כך נהג לכנות אותי בחביבותו...), "המאמר לפניך, אתה העורך, עשה בו כטוב בעיניך"... ולא מילתא זוטרתא היא!

אני חייב לו הרבה. למדתי רבות מפיו ומפי כתביו, אשתי התחנכה אצלו, כמה מבנותיי, ואף אמי ע"ה עד שנותיה האחרונות הקפידה על 'יום מכללה', והייתה הערכה הדדית עמוקה ביניהם ז"ל.

לא אדבר כאן על גדלותו בתורה, על בחירתו בנתיב הקשה של פריצת דרכים חלוציות בחינוך ותורה כאשר מחכה לו משרה מכובדת באקדמיה, על המהפכה החינוכית-תורנית שהצליח בה בגדול וזיכה בה את כולנו, על הבית הגדול שזכה להקים, על הספרים החשובים שחיבר וההדיר לתועלת עם ישראל לדורות. סיפרתי רק על צדדים מסוימים באישיותו הגדולה, על ה'דרך ארץ' שלו שגם היא הייתה ספוגה בתורה.

זה היה האיש, וזה היה שיחו. מי יתן לנו תמורתו. תנצב"ה.